Πόσον θὰ ἦτο εὐτυχεστέρα ἡ κοινωνία ἐὰν ἐνεστερνίζετο τὰς ἀρχὰς τοῦ Μεγάλου Ταπεινόφρονος, ποὺ προβάλλει σήμερον ἡ Ἐκκλησία τόσον ζωντανά.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν παθῶν τοῦ Θεανθρώπου, ἄς συγκινηθοῦν αἱ καρδίαι τῶν πλουσίων ἔναντι τῆς δυστυχίας καὶ τῆς φτώχειας.

ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Εἰς τὴν ἔκθεσίν του πρὸς τοὺς μετόχους, ὁ κ. Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, τοῦ πρώτου δηλαδὴ πιστωτικοῦ Ἱδρύματος τῆς χώρας, καὶ συνεπῶς μὲ πλήρη ἁρμοδιότητα νὰ ἐκφέρῃ γνώμην ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν μας πραγμάτων, διεκήρυξεν ὅτι τὸ 1961, ἦτο τὸ καλύτερον ἔτος, ποὺ ἐγνώρισε μεταπολεμικῶς ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία. Πράγματι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Διότι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἔναντι τοῦ 1960 ηὐξήθη τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα εἰς σταθερὰς τιμὰς κατὰ 11 ο)ο αἱ ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου ἀνῆλθον εἰς 20,1 δισεκατομμύριον δραχμῶν, ἔναντι 16,7 δισ. τοῦ 1960 καὶ 14,6 δισ. τοῦ 1959, ἡ ἀξία τῆς δραχμῆς διετηρήθη σταθερὰ καὶ οἱ ἄδηλοι πόροι ὑπερέβησαν τὸ ὕψος τῶν ἐξαγωγῶν, καταλαβόντες τὴν πρώτην θέσιν, εἰς τὰς πηγὰς προσπορισμοῦ συναλλάγματος. Ἄμεσος συνέπεια τῶν θαυμασίων τούτων ἐπιτευγμάτων ὑπῆρξεν ἡ βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Λαοῦ καὶ ἡ διεύρυνσις τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας, ὑπὸ συνθήκας Νομισματικῆς καὶ συναλλαγματικῆς σταθερότητος. Πάντα ταῦτα, ἀποτελοῦν ἀληθινὰ κατορθώματα καὶ δημιουργήματα κατ' ἀποκλειστικότητα τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ. Ἐθεμελίωσαν μίαν πολύτιμον γενικὴν βελτίωσιν καὶ τὴν βεβαιότητα διὰ τὸ ἐπερχόμενον καλύτερον μέλλον, τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ τόπου.

ΝΑ ΣΥΓΚΙΝΗΘΗ

Τόσον ἡ λεωφόρος Γουναρη, ὅσον καὶ ἡ ὁδὸς Κορίνθου—περισσότερον ἡ τελευταία — δηλαδὴ αἱ δύο πολυσύχναστοι ἀρτηρίαι τῶν Πατρῶν, ἔχουν περιέλθη εἰς τὴν ἐσχάτην ἀθλιότητα. Ἀπὸ καιροῦ ἡ φθορὰ τοῦ ἀσφαλτικοῦ καταστρώματός των εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ γέμῃ ἀπὸ γοῦβες—παγίδες, αἱ ὁποῖαι, σὺν τοῖς ἄλλοις, δημιουργοῦν καὶ κινδύνους ἀτυχημάτων. Ἡ συνέχισις τῆς καταστάσεως αὐτῆς εἶναι ἀνεπίτρεπτος καὶ ἀπαράδεκτος. Θὰ προβληθῇ ἴσως ὅτι αἱ ἐν λόγῳ ὁδοὶ εἶναι Ἐθνικαὶ καὶ δὲν ἔχει εὐθύνην ὁ Δῆμος. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει τίποτε. Διότι δὲν παύουν νὰ εἶναι ὁδικαὶ ἀρτηρίαι τῆς πόλεως καὶ ἐφ' ὅσον δὲν συγκινεῖται διὰ τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἡ ἁρμοδία Κρατικὴ ὑπηρεσία, θὰ μποροῦσε νὰ συγκινηθῇ τουλάχιστον ὁ Δῆμος, διὰ μίαν πρόχειρον ἔστω συντήρησιν.

Δῆμος Πατρέων δι' αὐτὴν. Ἀλλὰ διατὶ ἕνα πράγματι ὡραῖον ἔργον νὰ μὴ ὁλοκληρωθῇ; Θὰ πρέπει νομίζομεν νὰ προωθηθῇ ἡ κατασκευὴ τῆς ἐν λόγῳ ὁδοῦ μέχρι τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου, ὅπως εἶναι τὸ Κέντρον τῆς Ἀρόης. Δὲν πρόκειται περὶ ὁδικοῦ ἔργου μήκους μεγαλυτέρου τῶν 200 μέτρων. Θέλομεν νὰ πιστεύομεν ὅτι ὁ κ. Δήμαρχος δὲν θὰ διστάσῃ πρὸς τοῦτο. Ἄλλωστε ὁ Δῆμος εἰσπράττει ἀπὸ τοὺς κατοίκους Ἀρόης τὸ 10λεπτον ἐκ τῆς λεωφορειακῆς γραμμῆς Πατρῶν—Ἀρόης. Καὶ συνεπῶς ἔχει πολλαπλασίαν ὑποχρέωσιν.

ΧΩΡΙΣ ΒΡΑΔΥΤΗΤΑ

Τὰ αἰτήματα τοῦ προσωπικοῦ τῆς ΔΕΗ, τὰ ὑποσχεθέντα διὰ τοῦ πρὸ ἡμερῶν ἀποσταλλέντος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Διοίκησιν τῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ λογικὰ καὶ δίκαια εἶναι. Ὅλα τὰ αἰτήματα δύνανται νὰ συνοψισθοῦν εἰς ἕνα καὶ μόνον: Ἴση μεταχείρισις. Καὶ ἡ ἴση μεταχείρισις εἶναι βασικὴ ἀρχὴ δικαίου. Καὶ δι' αὐτὸ θέλομεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι τόσον ἡ Κυβέρνησις ὅσον καὶ ἡ Διοίκησις τῆς ΔΕΗ θὰ ἐξετάσουν μετ' εὐμενείας τὸ θέμα καὶ θὰ ἀποδώσουν τὸ δίκαιον, χωρὶς περαιτέρω βραδύτητα.

Η ΟΔΟΣ ΑΡΟΗΣ

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ὁδῶν, ἀξίζει νὰ προστεθῇ καὶ κάτι ἀκόμη. Γενικὴ εἶναι ἡ ὁμολογία ὅτι ἡ ὁδὸς προσπελάσεως πρὸς Ἀρόην ἔγινε θαυμασία, ὥστε νὰ δικαιοῦται κάθε ἐπαίνου ὁ

ΕΠΙ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΕΤΕΙΩ

ΕΞΟΔΟΣ ΚΑΙ ΒΥΡΩΝ

Τοῦ κ. ΧΡΗΣΤΟΥ Γ. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΥ, δημάρχου, πρώην ὑπουργοῦ

Τὸ ὁλοκαύτωμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ Ἔξοδος ἔγινε, πλέον, ἡ ἀποθέωσις τῆς θυσίας ἔχει τὸ τραγικὸν μεγαλεῖον ἑνὸς μοναδικοῦ, εἰς τὴν ἱστορίαν γεγονότος. Καὶ φωτίζει ἀπλέτως τὴν ἐνδοξοτέραν σελίδα τοῦ ἔπους, ὅπως τὴν ἔγραψεν ὁ ἐκπληκτικὸς ἡρωϊσμὸς τῶν προμάχων, οἱ ὁποῖοι, ἐν συνειδήσει, ἐπέρασαν μέσα ἀπὸ τὴν πυρακτωμένην στεφάνην τῆς Δόξης διὰ νὰ προχωρήσουν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πεδίον τῆς αἰωνιότητος. Τοῦτο δὲ ἐπαναλαμβάνεται, διαρκῶς, εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν χρειάζεται νὰ δοθῇ ἡ μάχη τῆς Ἐλευθερίας. Καὶ εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο, ποὺ κατοχυρώνει τὴν ἐθνικὴν διάρκειαν, ἐν μέσῳ αἴγλης ἐκπληκτικῆς.

Συμβαίνει καμμία ἀπὸ τὰς ἐναλλασσομένας ἑλληνικὰς γενεάς, νὰ μὴ ἔχῃ νὰ ἐντραπῇ ἢ νὰ ζηλεύσῃ τὴν προηγουμένην. Διότι ὅλαι ἔχουν νὰ κομίσουν δάφνην, εἰς τὸ ἑλληνικὸν χρονικόν, ποὺ συνεχίζεται μὲ σταθερὰν συνέπειαν ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς προσφορᾶς εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιῶν. Αὐτὴ δὲ ἡ ἄλυτος συνέχεια εἶναι ἀκριβῶς, ὁ σημαντικώτερος τίτλος, ἐξ ὅσων κοσμοῦν τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ δημιουργεῖ καὶ συγχρόνως ἐξηγεῖ τὸ θαῦμα. Καὶ εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν τὸ θαῦμα τοῦ Μεσολογγίου. Καὶ εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ ἔθελξε ἔξοχα πνεύματα, μεγάλους ἐκλεκτοὺς τῆς Μούσης, μυσταγωγοὺς τῆς σκέψεως τῆς περιωπῆς τοῦ Λόρδου Βύρωνος, ποὺ συνεδέθη μὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Μεσολογγίου μέχρι θανάτου. Δὲν ἦτο πράγματι, συμπτωματικὸς ὁ δεσμός.

Ὁ μεγάλος ποιητὴς ᾐσθάνθη ἀκατανίκητον τὴν γοητείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ὡς λυτρωτικῆς προσπαθείας τῶν συνεχιστῶν ἑνὸς πολιτισμοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου προῆλθον ὅλοι οἱ ἄλλοι, χωρὶς νὰ τὸν φθάσουν. Εἶδεν εἰς αὐτὸν τὸν ἐκρηκτικὸν δυναμισμὸν μιᾶς φυλῆς, ἡ ὁποία ὑποτάσσεται μόνον εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ὁποία ἀκούει μόνον τὴν ἐπιταγὴν τῆς ἀρετῆς, ὠθούσης κάθε φορὰν εἰς ἄρτια μεγέθη πραγματοποιήσεων καὶ ἀναβιβαζούσης τὴν στάθμην τῆς ἀνθρωπίνης τελειώσεως.

Ἡ ἄφιξις καὶ ἡ ὑποδοχὴ τοῦ λόρδου Βύρωνος εἰς τὸ Μεσολόγγι
(Πινακοθήκη τοῦ Δημαρχείου τῆς Ἱερᾶς Πόλεως)

Ὁ Μεσολογγίτης ἀκαδημαϊκός—ποιητὴς Γεώργιος Δροσίνης εἰς τὸν «Θάνατον τοῦ Κύκνου» δίνει παραστατικὴν τὴν εἰκόνα τοῦ Λόρδου Βύρωνος εἰς τοὺς στίχους του:

Ἐκεῖ, ποὺ ἡ μαύρη φαλαρίδα [κι' ἡ ἄγρια πάπια
χειμαδιὸ βρίσκουν στὴν προ[σηλιανὴ στεργιά,
Στῆς λιμνοθάλασσας τ' ἀκρό[νερα τὰ σάπια.
Τί ἦλθες ζητῶντας, λευκὲ Κύ[κνε τοῦ Βοριᾶ;
Τὸν Κύκνο κοσμοπλανευτὴ [πλάνεψε κάποια
τῆς λιμνοθάλασσας νεράϊδα, [ἡ Λευτεριά
παλάτι στεριανὸ τοῦ κάστρου [εἶχε τὴν τάπια.
Κι' ἀντὶ στολίδια νύφης, ἄρ[ματα βαρειά.
Ἀητός, ὁ λευκὸς κύκνος θέ[λησε νὰ γίνῃ.
Κι' ἀητοῦ φτερὰ καὶ νύχια [τάνυσε γιὰ κείνη
μὰ ἦταν παράτολμη ἡ ὁρμή.

Καὶ ᾐσθάνθη στρατευμένος ὁ Βύρων εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτόν, ἐκ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ὁποίου ἐξηρτᾶτο καὶ ἡ γενικωτέρα ὑπόθεσις τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας. Ἔσπευσε μὲ τὴν ὁρμητικότητα τοῦ δημιουργικοῦ ἰδεαλισμοῦ του, ποὺ τὸν ἀνέβαλεν εἰς πνευματικὰς κορυφάς.

Ποῦ θὰ πάῃ; Βουνὰ καὶ λόγ[γοι
καὶ λαγκάδια αἰλογοῦν.

Ποῦ θὰ πάῃ; —Στὸ Μεσο[λόγγι
καὶ ἄλλοι ἄς μὴ ζηλοφθο[νοῦν.

Τέτοιο χῶμα, ἀπ' τὴν ἡμέρα
τὴ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ
ποὺ εἶχε φέρει ἀπ' τὸν αἰθέρα
τιμὴ ἐμᾶς καὶ δόξα αὐτοῦ.
εἶν' ἱερὸ προσκυνητάρι,
καὶ δὲ θέλει πατηθῇ
ἀπὸ βάρβαρο ποδάρι,
πάρεξ ὅταν χαλαστῇ.

Καὶ ἐστάθη εἰς τὸ Μεσολόγγι ὁ Βύρων ἕνας ἀκόμη ἀποφασισμένος καὶ ἄτρομος ὑπερασπιστὴς τῆς Ἐλευθερίας, κορυφαῖος ὑμνῳδός, μεγάλος ἐμπνευσμένος της. Ἡ καταβολή του, ποὺ εἶναι καταβολὴ ζωῆς, ὅπως ἦτο ἑπόμενον, δὲν συνήρπασεν ἁπλῶς. Δὲν ἐγοήτευσε μόνον. Προέτρεψεν. Ἤνοιξε τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησαν ἄλλοι, διὰ νὰ φθάσουν ἐκεῖ ὅπου ἡ ὕπαρξις εὕρισκε τὴν δικαίωσιν της: Εἰς τὸν «φράκτην» ποὺ ἔμελλε νὰ μετατραπῇ εἰς ἀπρόσβλητον ὀχυρὸν τῆς ἀνεξαρτησίας.

Ἡ Δημογεροντία τοῦ μαχομένου Μεσολογγίου, διὰ ψηφίσματός της, ποὺ διασώζεται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ δημαρχείου μας, διακηρύσσει: «Ἐπειδὴ ὁ Νόελ Βύρων, βουλόμενος συμπράκτωρ τῆς Ἐλευθερίας τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι, καὶ τὴν Δυτικὴν μάλιστα τῆς λοιπῆς κινδυνευούσαν ὁρῶν, ἔγνω εἰς ταύτην ἀφικέσθαι τὴν πόλιν καὶ ταύτων εὐεργετῶν, ἁπάσης τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος τὴν σωτηρίαν κατεργάζεσθαι· ὅ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις ἐδήλωσεν οὐ μόνον μεγάλης δωρεᾶς μεγίστας ἐπαρκέσας ἀνάγκαις, ἀλλὰ καὶ τοὺς λόγους καὶ ἀξιώματι αὐτοῦ ὠφελιμώτατος τοῖς πράγμασι γενόμενος, ἡ πόλις Μεσολογγίου εὐεργέτην αὐτὸν ἀνακηρύττει, καὶ πολίτην Μεσολογγίτην ψηφίζεται, τῶν αὐτῶν αὐτοῖς ἀπολαυόντα δικαίων, καὶ ἀναγράφει τοῦτο ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς πόλεως ἵνα δῆλον γένηται πᾶσιν, ὡς οἱ Μεσολογῖται τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρες οἴδασι τιμᾶν, καὶ τοῖς εὐεργέτοις γενομένοις αὐτῶν, εἰς εὐγνωμοσύνην πολιτείαν δίδονται. Ἐν Μεσολογγίῳ 18 Μαρτίου 1824». Καὶ ὁ Γκαῖτε εἰς τὸν «Φάουστ» ὅπου ὁ Εὐφορίων εἶναι ὁ Βύρων, ἀνακράζει διὰ τὸ Μεσολόγγι:

Ὄχι τείχη, τοῦ ἑαυτοῦ νάχῃ
τὴν ἐπίγνωσι ὁ καθένας μό[νος
στήθη ἀντρίκεια, σιδερένια [στήθη
νὰ ἕνα κάστρο ἀκλόνητο ἀπ' [τὸ χρόνο.
Ἄν ποθῆτε ἀσκλάβωτοι νὰ [ζῆτε
μπρός, λαφριὰ ὁπλισμένος [στὸν ἀγῶνα.
Ἥρωες, γίνονται ἥρωες τὰ [παιδάκια,
κάθε μιὰ γυναῖκα κι' Ἀμα[ζόνα.

Εἰς αὐτὸν τὸν χῶρον, ποὺ ὑμνεῖ ὁ Γκαῖτε, ἐκλείσθη ὁ Βύρων. Ἡ ὑπόθεσις τῆς ἠθικῆς συμπαραστάσεως τῶν Λαῶν, εἰς τὸν ἀγῶνα, μὲ τὴν ἔλευσιν καὶ πολὺ περισσότερον, μὲ τὸν θάνατον τοῦ Βύρωνος, εἶχε οὐσιαστικῶς κριθῆ. Καὶ τὸν ἐθρήνησε τὸ Μεσολόγγι, ἡ Ἑλλὰς καὶ ὁ Διονύσιος Σολωμὸς τὸν Βύρωνα:

Λευθεριά, γιὰ λίγο πᾶψε
νὰ χτυπᾷς μὲ τὸ σπαθί.
Τώρα σίμωσε καὶ κλᾶψε
εἰς τοῦ Μπάϊρον τὸ κορμί.

Καὶ τὸν ἐχαιρέτισε μὲ τὸν αὐτοσχέδιον, ἐκεῖνον μνημειώδη λόγον κατὰ τὴν κηδείαν τῆς καρδίας καὶ τῶν σπλάχνων του ἐν τῷ ἀνεγειρομένῳ ἱστορικῷ ναϊδρίῳ τοῦ Ταφείου τῶν Ἡρώων Ἁγίου Νικολάου ὁ Σπυρίδων Ι. Τρικούπης, τὸν καταλήξαντα διὰ τῆς ἀποστροφῆς πρὸς τὴν μονάκριβον θυγατέρα τοῦ ποιητοῦ Ἄδδαν:

«Μάθε, εὐγενεστάτη κόρη, μάθε ὅτι στρατηγοὶ τὰ ἐβάστιξαν εἰς τοὺς ὤμους τους καὶ τὰ ἔφεραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, χιλιάδες Ἕλληνες στρατιῶται ἐσκέπαζαν τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μέρη τοῦ δρόμου, ὅθεν τὸ ἐδιάβαιναν καὶ τὰ στόματα τῶν τουφεκιῶν, ὅπου ἐκατέφαγαν τόσους καὶ τόσους τυράννους, ἦσαν ὅλα γυρμένα κατὰ τὴν γῆν, ὡσὰν νὰ ἤθελαν νὰ πολεμήσουν τὴν γῆν, ὅπου τοὺς ἅρπαξε τὸν εἰλικρινῆ φίλον τους· ὅλα αὐτὰ τὰ πλήθη τῶν στρατιωτῶν μὲ τὸ σπαθὶ τούτην τὴν στιγμὴν εἰς τὴν μέσην, μὲ τὸ τουφέκι εἰς τὸν ὦμον, καὶ ἕτοιμα νὰ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν 4ην σελίδα

ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΘΥΣΙΑ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΘΥΣΙΑ

Τοῦ κ. ΑΘ. ΖΑΒΙΤΣΑΝΑΚΗ

Μέσα στὸ πολιορκημένο Μεσολόγγι τὸ Συμβούλιον τῶν Ἀρχηγῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπισκόπου Ἰωσὴφ ἐλάμβανε τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν τῆς ὑπερτάτης θυσίας διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ ἔξωθεν βοήθεια ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἐξέλιπεν καὶ ἡ φρουρὰ νικήτρια τοῦ ἐχθροῦ ἀπεφάσισεν τὴν ἔξοδον τὴν νύκτα τοῦ Λαζάρου πρὸς τὰ ξημερώματα τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων. Κατὰ τὴν δραματικὴν ἐκείνην νύκτα ποὺ κατὰ τὸν ποιητὴν τὴν «Τρέμει ὁ Λογισμός» ἐπετελέσθη τὸ ἀθάνατον μεγαλούργημα ὅλων τῶν ἐποχῶν μιᾶς ὁμοφώνου καὶ θεληματικῆς αὐτοθυσίας τῶν γενναίων ἐκείνων μαχητῶν διὰ τὴν Ἐλευθερίαν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν θρυλικῶν στρατηγῶν Νώτη Μπότσαρη, Δημητρίου Μακρῆ καὶ Κίτσου Τζαβέλλα πρὸς τὸ μοναστήρι τοῦ Ἅϊ Συμιοῦ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ἀράκινθου, Μέσα εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐξόδου περικλείεται ὅλη ἡ ἀλκὴ τοῦ γένους καὶ τὸ σύνολον τῶν πολεμικῶν ἀρετῶν τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Μεσολογγίου οἱ ὁποῖοι ἐπροτίμησαν τὴν ἐλευθερίαν ἢ τὸν θάνατον παρὰ τὴν ὑποταγὴν καὶ ἔγραψαν μὲ τὸ αἷμα των τὰς περιδόξους νίκας τοῦ Βασιλαδίου καὶ τῆς Κλείσοβας ὅπου ἐφονεύθη ὁ ἀρχηγὸς τῶν Αἰγυπτίων Ναύαρχος Χουσεΐν, τὰ ὁλοκαυτώματα τοῦ Χρήστου Καψάλη καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ἰωσὴφ εἰς τὸν ἀνεμόμυλο καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Μεσολογγιτῶν στρατηγοῦ Θανάση Ραζηκώτσικα ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Φρουρίου. Εἰς τὸ μοναστῆρι τοῦ Ἅη Συμιοῦ στὶς πλαγιὲς τοῦ Ἀράκυνθου ἐδόθη ἡ τελευταία μάχη τῆς ἐξελθούσης φρουρᾶς κατὰ τῶν Τουρκοαλβανῶν τοῦ Μουσταμπέη. Ἐκεῖ ἕνας λευκὸς σταυρὸς ὑψώθηκε εἰς μνήμην τῶν πεσόντων ποὺ θὰ συμβολίζῃ τὴν θυσίαν τῶν γενναίων προμάχων τῆς Ἐλευθερίας.

Ἡ ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου τὸ ἐνδοξότερον κατόρθωμα τοῦ 21 προεκάλεσεν παγκόσμιον συγκίνησιν καὶ θαυμασμόν. Ποιηταὶ τὴν ὕμνησαν καὶ ἐπιφανεῖς ζωγράφοι ἐνεπνεύσθησαν σκηνὰς μεγαλείου ἀπὸ τὰς ἐπικὰς μάχας τῆς γενναίας Φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου. «Οἱ Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι» τὸ ποιητικὸν ἀριστούργημα τοῦ Σολωμοῦ ἀποτελεῖ ἀθάνατον κήρυγμα τῆς μεγάλης θυσίας τῶν Μεσολογγιτῶν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας. Ὁ Βρυζάκης ἐμπνέεται τὴν «θυσίαν τοῦ Καψάλη» ὅταν ὁ ἀτρόμητος αὐτὸς Μεσολογγίτης κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἐξόδου ἔθετεν τὸν δαυλὸν εἰς τὴν Πυριτιδαποθήκην καὶ ἀνετινάσσετο μαζὶ μὲ τὰ γυναικόπεδα τοῦ Μεσολογγίου εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὁ ἐπιφανὴς Γάλλος ζωγράφος Εὐγένιος Ντελακροὰ «ἐνεπνεύσθη τὴν Ἑλλάδα ἀνεγενομένην ἐκ τῶν ἐρειπίων τοῦ Μεσολογγίου».

Ἡ τριὰς τῶν Μεσολογγιτῶν ποιητῶν Γ. Δροσίνη, Κ. Παλαμᾶ καὶ Μίλτου Μαλακάση ὕμνησαν τὴν δόξαν τοῦ Μεσολογγίου καὶ οἱ ἐπιφανεῖς Μεσολογγῖται πρωθυπουργοὶ Χαρίλαος Τρικούπης καὶ Ἐπαμεινώνδας Δεληγιώργης ὕμνησαν εἰς τοὺς λόγους των τὴν θυσίαν τοῦ Μεσολογγίου ἡ ὁποία προεκάλεσεν τὸ Ναυαρῖνον καὶ ἐπέσπευσε τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ἠπειρώτης ποιητὴς Γεώργιος Ζαλοκώστας ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ τελευταία νύκτα τοῦ Μεσολογγίου» ἔγραψεν ὑπέροχο τραγοῦδι ἀφιερωμένο εἰς τὴν θυσίαν τῶν Μεσολογγιτῶν κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Λαζάρου. Ἕνα μέρος τοῦ ποιήματος αὐτοῦ ἀναφέρει:

«Μυστηριώδεις σείονται τῶν [Πλαταιῶν οἱ τάφοι
καὶ ἐνῷ ἡ πεπρωμένη νὺξ τα[ράσσεται ἀγρία
ἡ πίστις πλέκει στέφανον καὶ [ἡ ἐλευθερία
τὸ Μεσολόγγι γράφει».

ΑΘ. ΖΑΒΙΤΣΑΝΑΚΗΣ
Ἀθῆναι

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΤΟ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΞΟΔΟΥ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Τοῦ καθηγητοῦ κ. ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Δὲν ἔχει παρέλθει μὴν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐπέτειον τῆς 25ης Μαρτίου 1821, ἔνθα ὁ νοῦς ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἐβυθίσθη δι' ἄλλην μίαν φορὰν εἰς τὰς ἐκθαμβωτικὰς λάμψεις τοῦ μεγάλου διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἀγῶνος τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ σημειοῦται ἡ ἐπέτειος ἡμέρας δόξης καὶ εὐγνωμοσύνης ἐθνικῆς.

Εἰς πᾶσαν ἐθνικὴν ἐπέτειον ἀναζοῦν μορφαὶ ἡρωϊκαὶ καὶ πράξεις μεγάλαι, ἀναπαρίστανται ἀγῶνες, θυσίαι, μαρτύρια, συμφοραὶ καὶ ὁλοφώτεινος ὁ δρόμος τῆς δόξης διὰ τὴν πορείαν τῆς ἐλευθερίας.

Ἀπὸ τῆς 25ης Μαρτίου 1821, ἡμέραν καὶ ἀφετηρίαν τῆς ἐθνικῆς μας παλιγγενεσίας, μέχρι τῆς 8ης Ὀκτωβρίου 1927, ὅτε αἱ ξέναι δυνάμεις ἐχαιρέτησαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸ Ναυαρῖνον, ξεχωριστὴν κατέχει θέσιν τὸν παλλάδιον τῆς Ἑλλάδος, τὸ Μεσολόγγιον.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικὸν εἶναι πλούσιον, πλουσιώτατον παντὸς ἄλλου εἰς ἐξάρσεις ἐθνικὰς καὶ γεγονότα περίλαμπρα, εἰς τὰ ὁποῖα κατὰ μίαν θαυμαστὴν σύνθεσιν ἐναρμονίζονται αἱ ἔννοιαι θάνατος καὶ δόξα, θυσία καὶ θρίαμβος, ἀπώλεια καὶ πνευματικὴ κληρονομία.

Ἡ ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου, τῆς ὁποίας σημειοῦται ἡ 136η ἐπέτειος, εἶναι μεγαλειῶδες καὶ πολυσήμαντον κεφάλαιον μὲ γνωρίσματα βαθύτερα καὶ εὐρύτερα εἰς τὴν ὅλην Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Εἶναι γεγονὸς μὲ πλουσίαν ἰδεολογίαν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς προσωπικότητος. Εἰς αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν τὸ γεγονὸς τῆς ἐπικῆς ἐξόδου τῶν Μεσολογγιτῶν συναντῶνται ἡ ἐμπνευσμένη ὠδὴ τῶν ποιητῶν, ἡ εὐγλωττία ἱκανῶν ῥητόρων, ἡ πέννα καὶ ἡ γραφὶς διαπρεπῶν ἱστορικῶν καὶ ἄλλων συγγραφέων καὶ ἁμιλλῶνται τὰ στοιχεῖα ταῦτα διὰ νὰ δώσουν μὲ παραστατικότητα καὶ δραματοποιΐαν, διαυγῆ καὶ καθαρὰν τὴν εἰκόνα τῆς θαυμαστῆς συζεύξεως καὶ συνθέσεως τοῦ θανάτου καὶ τῆς δόξης, τοῦ χαμοῦ καὶ τοῦ μεγαλείου, ποὺ παρέχει τὸ πρακτικὸν τῆς ἐξόδου.

Ἡ εἰσφορὰ τῆς ἱερᾶς πόλεως εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας εἶναι πολύπλευρος καὶ ἀξιοθαύμαστος. Ὅλα τὰ προηγηθέντα τῆς ἐξόδου γεγονότα εἶναι γνωστά, ἤτοι ἡ πολιορκία, ἡ ὁποία ἐγίνετο ὁλοὲν στενωτέρα ὑπὸ τῶν δύο στρατῶν τοῦ Κιουταχῆ καὶ Ἰμβραὴμ πασᾶ, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ τραγικὴ θέσις τῶν πολιορκουμένων.

Δὲν παρίσταται ἀνάγκη νὰ γίνῃ γενικωτέρα ἐπισκόπησις τῶν λεπτομεριῶν τῆς πολιορκίας καὶ τῶν ἀγώνων τοῦ Μεσολογγίου.

Χρειάζεται ὅμως εἰς τὴν προσφερομένην δραματικὴν ἐκείνην σελίδα τῆς Ἱστορίας νὰ ἐντρυφήσωμεν, νὰ ἀναπολήσωμεν τὴν πάλιν τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ «Φράκτου», νὰ συμμερισθῶμεν τὴν ἀγωνίαν των, νὰ ἴδωμεν τὸ ὕψος ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων αὐτῶν τῶν ἡρώων, τὸ βαθύτερον καὶ ἀνώτερον συνάμα ἑλληνικὸν πατριωτισμόν, αὐτὸ τοῦτο τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας νὰ κατανοήσωμεν.

Εὑρισκόμεθα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου 1826. Εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁ ἀγὼν κλείνει πρὸς τὴν δύσιν του. Μόνον εἰς τὴν γειτονα πόλιν τοῦ Μεσολογγίου ἀναζωντανεύει ἡ παράδοσις τῆς ἐλευθερίας. Καὶ ἐνῷ ὁ πολιορκητικὸς κλοιὸς ἀπὸ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς ἦτο στενός, στενότατος, ἡ ψυχή των ἦτο ἀδούλωτος.

Τὸ «Μεσολόγγι» παρέμενε τὸ μόνον προπύργιον τῆς ἐλευθερίας δι' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθη ἀπὸ τὸν Κ. Παπαρρηγόπουλον ὡς «Τὸ ἐνδοξότατον μεγαλούργημα τῆς ὅλης ἐπαναστάσεως».

Τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Μεσολογγίου, ἦσαν πελιδνοί, ἀδύνατοι, ἀσθενεῖς, κινούμενα πτώματα, ὄζοντες ἐκ τῶν πληγῶν εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸν ἱστορικὸν Κρέμον εἰς «τὸ μέγα πολυάνδριον, οἱ μὲν ζῶντες ἐφαίνοντο ὡς νεκροὶ κινούμενοι, οἱ δὲ θνήσκοντες ἦσαν μακαριώτεροι τῶν ἐπιζώντων».

Καὶ συνεχίζει ὁ ἴδιος ἱστορικὸς «ἀλλὰ καίπερ οὕτως οἰκτροὶ ὄντες οἱ τῆς φρουρᾶς οὐδαμῶς διενοήθησαν περὶ σωτηρίας τῶν ἑαυτῶν σωμάτων, ἀλλὰ περὶ ἐλευθερίας τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἑαυτῶν εὐδοξίας».

Ἐντεῦθεν ἀνακύπτουν τὰ ἐσωτερικὰ γνωρίσματα: Καρτερικότης, ἡρωϊσμός, ἀντοχή, εὐψυχία, μεγαλοκαρδία, ὑπέρτεραι σκέψεις, ἀνώτερα ἰδανικὰ καὶ ἡ συνισταμένη ὅλων αὐτῶν, ἡ ἐλευθερία.

Τὴν σεληνοφώτιστον ἐκείνην νύκτα τῆς 10 Ἀπριλίου 1826 ἐπεχειρήθη καὶ ἐπραγματοποιήθη ἡ ἔξοδος τῆς φρουρᾶς εἰς τρία σώματα διηρημένης ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Νότην Μπότσαρην, Κῖτσον Τζαβέλλαν καὶ Δημήτριον Μακρῆν.

Γνωστὸν τὸ τί ἐπηκολούθησε, σφαγή, πανικός, καταστροφὴ ἄνευ προηγουμένου, γενικὴ σύγχυσις, λεηλασία, φωτιά, μὲ τὴν εἴσοδον πολλῶν Ἀλβανῶν καὶ Τούρκων ἐντὸς τῆς πόλεως, μαρτυροῦν οἱ ἱστορικοί. ἐκτυλίσσεται τραγῳδία πρωτοφανής. Καὶ ἐπισφραγίζεται ἡ τραγῳδία αὐτὴ μὲ τὸν ἐπίλογον τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ Χρήστου Καψάλη καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ρωγῶν Ἰωσήφ. Ἀθάνατοι θὰ παραμένουν αἱ μορφαὶ τῶν συντελεστῶν τοῦ Μεγαλείου τοῦ Μεσολογγίου.

Ἡ πτῶσις καὶ ὁ θρῦλος τοῦ Μεσολογγίου ἤσκησεν μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὸν κόσμον. Ἐστερέωσε τῆς Ἑλλάδος τὴν αἴγλην καὶ ἐπεσφράγισε τῆς ἐλευθερίας τὴν παράδοσιν. Τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ἐξόδου εἶναι ἡ μεγάλη ἀπαίτησις τῆς ζωῆς τῆς ἐλευθερίας. Διότι ἐκ παραδόσεως καὶ ἐκ πεποιθήσεως εἶναι δικαίωμα ἀναφαίρετον ἡ ἐλευθερία.

Βαθὺς πόθος καὶ παλμὸς δυνατὸς ἦτο αὐτὴ ἡ ἐλευθερία διὰ τοὺς Μεσολογγίτας. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ γράφει δι' αὐτούς: «Ὅλα γιὰ σᾶς εἶναι τιμή, χαρὰ καὶ πανηγύρι. Ἡττήθητε ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ ἐνικήσατε εἰς τὴν Ἱστορίαν».

Ἡ προσφορὰ τῆς πόλεως τῆς ἱερᾶς ἦτο ἀνιδιοτελὴς καὶ μεγαλειώδης. Ἐπολέμησαν ὡς φυλή, ὡς σύνολον, καὶ ὄχι προσωπικῶς.

Μὲ τὴν πτῶσιν τοῦ Μεσολογγίου ἀπεδείχθη διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι: «μητέρα μεγαλόψυχη στὸ πόνο καὶ τὴ δόξα», δὲν δέχεται συμβιβασμοὺς καὶ συμβατικότητας.

Εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ ἱστορικὸς Α. Πολυζωΐδης τὰ ἑξῆς: «Τὸ Μεσολόγγιον ἔπεσεν ἀλλ' ἠνώρθωσε τὴν Ἑλλάδα· ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ Μεσολογγίου ἐστηρίχθη ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐγράφη ἡ λαμπροτέρα σελὶς ἁπάσης τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας...θὰ ζῇ ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ ποιήσει καὶ μάλιστα ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Ἑλλήνων καὶ παντὸς ἀνθρώπου λάτριος τῆς ἐλευθερίας».

Ὁ δὲ ποιητὴς Χαλκιόπουλος Παν. ἀναφωνεῖ:

«Κοιμητήριον ἡρώων
Μεσολόγγιον, θὰ ζήσῃς
ὅσον ὑπὸ τοῦ ἡλίου
θὰ φωτίζεται ἡ κτίσις».

Ἡ μνήμη τῶν ἡρώων τῆς ἐξόδου παραμένει ἀνεξάλειπτος. Ἡ ἀνιδιοτελὴς θυσία των, ἡ ἀνδρεία ὡς καρπὸς τῆς ἐσωτερικῆς φύσεως θὰ φρονηματέψῃ, θὰ ἐμπνέῃ, θὰ διδάσκῃ θα κατευθύνῃ τὰς ἐπιγενεστέρας γενεάς.

Καίτοι ἡμεῖς οἱ νεώτεροι, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, εἶναι ματαιοπονία, νὰ θελήσωμεν νὰ δώσωμεν σχῆμα, εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματα διὰ τὴν αἰσθητοποίησιν καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἐξόχου τούτου ἠθικοῦ ἐπιτεύγματος, ὅμως μὲ θαυμασμὸν ἡ ὁμαδικὴ μνήμη θὰ στρέφεται καὶ ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ εὐλαβὲς θὰ κλίνῃ γόνυ εἰς τὰς σεπτὰς μορφὰς τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς Ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου. Μολονότι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἱστορικὸς Φινλαιϋ, δὲν ἔχει εὑρεθῆ ἀκόμη ὁ ἱστορικὸς «σὰν τὸν Θουκυδίδη, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει εἰς τὸ Μεσολόγγι ἀθάνατη δόξα», ὅμως διὰ τὸ μεγαλούργημα τοῦτο θὰ ἰσχύουν τοῦ αὐτοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ αἱ ἀθάνατοι φράσεις «ἀνδρῶν ἐπιφανῶν οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται».

ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
καθηγητὴς φιλολογίας

ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ. Νέα μεγάλη ἔκθεσις ἐπίπλων κάτω μέρος πλατείας Ὄλγας. Ἡ μεγαλειτέρα συλλογὴ ἐπίπλων παντὸς ῥυθμοῦ. Κρεββατοκάμαραι, σαλόνια, τραπεζαρίαι, φορμάϊκα σὲ τιμὰς ἐργοστασίου. Ἐκτελοῦνται παραγγελίαι παντὸς τύπου. Κακογιάννης καὶ Σια Ο. Ε., τηλ. 27—34.

ΚΑΦΕΠΩΛΑΙ

Ἡ Ἑταιρία Ἀεριούχων ἀναψυκτικῶν

«ΖΗΤΑ»

θέτει ἀπὸ σήμερον εἰς τὴν διάθεσίν σας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐκλεκτῶν σας πελατῶν, τὸ ὑπέροχον ἀναψυκτικόν:

«ΜΙΜΟΖΑ»

Εἶναι γνήσιος φυσικὸς φρέσκος χυμὸς μπανάνας.

Ἔχει ἐγκριθῆ ἀπὸ τὸ Ἀνώτατον Χημικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους.